

5. Мазоренко М.О. Психологічна структура іміджу професіонала. *Проблеми екстремальної та кризової психології*. 2011. Вип. 9. С. 177–184.
6. Палеха Ю.І. Іміджологія: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Київ: Видавництво Європейського університету, 2004. 323 с.
7. Словник іншомовних слів: тлумачення, словотворення та слововживання / за ред. С. Я. Єрмоленко. Харків : Фоліо, 2006. 623 с.
8. Словник української мови та культури. URL: <https://slovnyk.ua/index.php?swrd=%D1%96%D0%BC%D1%96%D0%B4%D0%B>
9. Стратегію розвитку освіти і науки до 2030 року. Режим доступу - URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3770487-strategia-rozvitku-osviti-i-nauki-do-2030-roku-koli-i-cogo-ocikuvati.html>(дата звернення 20.02.2024 р.)
10. Туркот Т.І. Педагогіка вищої школи.Режим доступу - URL: <http://westudents.com.ua/glavy/50541-modul-5-osobistst-vikladacha-vischogonavchalnogo-zakladu.html> (дата звернення: 20.02.2024 р.).
11. Шапар В.Б. Сучасний тлумачний психологічний словник. Харків : Прапор, 2007.640 с.

Надія СКОТНА
(Дрогобич, Україна)

ОСВІТА ДЛЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА ЯК УНІВЕРСАЛЬНА ПАРАДИГМА СУЧАСНОГО НАВЧАННЯ

Починаючи з 70-х рр. ХХ ст. у світі набула обґрунтування та поширення концепція сталого розвитку суспільства. Її найбільш активно пропагували і відстоювали представники Римського клубу (В Беренс, Г. Дейлі, Д. Медоуз, Дж. Форрестер та ін.) Основною ідеєю сталого розвитку було поєднання інтересів суспільства, економіки та екології, а головною метою – підвищення якості життя людей. Пріоритетами були проголошені безпечні та комфортні умови життя, праці і навчання населення; безпечні продукти, товари і послуги, якісна питна вода, атмосферне повітря, фізичне й моральне здоров'я суспільства.

У вересні 2002 р. в Йоханнесбурзі відбувся Всесвітній саміт зі сталого розвитку, в якому взяли участь представники 191 країни світу. Цей саміт оголосив перехід до сталого майбутнього. Було зазначено, що перехід до сталого розвитку передбачає реалізацію головної цілі людства – досягнення добробуту та збереження біосфери.

Сьогодні під сталим розвитком розуміють таку модель, запровадження якої забезпечить задоволення життєвих потреб теперішнього покоління людства без шкоди та обмежень для майбутніх поколінь, та запобігатиме вичерпанню природних ресурсів. Саме такий підхід став основою визначення концепції сталого розвитку, представленого на конференції ООН щодо навколишнього середовища та розвитку в Ріо-де-Жанейро (Бразилія) 1992 р. [1, с. 70].

Отж, у початковому варіанті концепція сталого розвитку інтегрувала три базових теорії щодо майбутнього людства: економічну, соціальну та екологічну. Відповідно ще й сьогодні сталий розвиток розглядають як поняття, основними складовими якого є економічна, соціальна та екологічна компоненти.

Упродовж ХХІ ст. концепція сталого розвитку набула широкого впровадження насамперед у розвинутих країнах світу, стала стратегією розвитку Європейського Союзу. Розуміння її істотно розширилося.

У наш час сталий розвиток розглядається як складна категорія, що включає, крім визначених на початку трьох складових, економічної, екологічної та соціальної, ще три, не менш важливі для забезпечення сталості розвитку – правову, політичну, духовну компоненти, оскільки без нормативно-правового регулювання процесом сталого розвитку, без політичних програм та спрямувань, без свідомого сприйняття дійсності забезпечити сталий розвиток суспільства неможливо.

Як зазначають дослідники С. Телешевська та О. Дегтярьова, «сталий розвиток можна зобразити у вигляді молекули з шістьма рівнозначними ланцюжками, між якими спостерігається тісний взаємозв'язок. Якщо один

із компонентів розвиватиметься не правильно, відбуватиметься перекис в ту чи іншу сторону, таким чином порушуватиметься баланс між складовими та перед системою ставатиме загроза переходу із стану сталого розвитку у стан несталого розвитку» [2, с. 1].

Економічна складова покликана забезпечити раціональне використання природних ресурсів та застосування екологічно-безпечних технологій, включаючи ощадливий видобуток і переробку сировини, виготовлення екологічно прийнятної продукції, мінімізацію, переробку і знищення відходів.

Соціальна складова сталого розвитку пов'язана з прогресом суспільства та орієнтована на людину, збереження стабільності соціальних і культурних систем, у тому числі, на запобігання руйнівних конфліктів між людьми. Важливим аспектом цього підходу є справедливий розподіл благ, збереження культурного капіталу і різноманіття у глобальних масштабах.

Духовна складова представлена рівнем свідомості людини, рівнем організації та забезпечення її знаннями, етичними нормами. Важливу роль у ній відіграє розвиток моралі, побудова нової аксіологічної моделі, де її вершиною постає одухотворена людина, здатна розумно ставитися до власних матеріальних потреб та обмежувати їх задля збереження довкілля, забезпечення миру на планеті, подальшого духовного розвитку.

Екологічна складова покликана забезпечувати цілісність біологічних і фізичних природних систем, їхню життєздатність та глобальну стабільність. Особливе значення має збереження усїєї біосфери. Основна увага приділяється збереженню здатностей до самовідновлення і динамічної адаптації таких систем до змін, а не збереження їх у деякому «ідеальному» статичному стані. Зменшення природних ресурсів, активне забруднення довкілля і втрата біологічної різноманітності істотно погіршують здатність екологічних систем до самовідновлення.

Політична складова визначається рівнем мистецтва управління суб'єктами сталого розвитку, мистецтвом самоврядування. Саме правова складова покликана запобігати хаотичному розвитку та функціонуванню підприємств, організацій, міст, держав. Це передбачає розроблення, прийняття і дотримання певних визначених загальнообов'язкових юридичних норм, непохитних правил поведінки [2].

Дослідники наголошують, що системне узгодження та збалансування шести складових сталого розвитку – завдання величезної складності, яке сьогодні стоїть перед людством. Людство знову постало перед однією ізнайбільших криз, що загрожує планеті ескалацією війни, загрозою використання ядерної зброї, нахабним зневаженням міжнародних угод, норм, визнаних кордонів.

Нехтування компонентами сталого розвитку дуже небезпечна і може привести країни, планету до непоправних наслідків. Ігнорування процесами сталого розвитку згубно впливає, як на життєздатність окремої людини, суспільства, ефективність функціонування підприємства, так і на стан природного довкілля, економічну ситуацію в регіоні, місті, країні.

Зауважимо, що в кожному з виокремлених компонентів сталого розвитку присутня знаннєва складова, мотиваційна та світоглядна. Людина стоїть у центрі цієї концепції, і є її рушієм та головною метою. Формування людини нової доби – це завдання, яке сьогодні постає перед освітою, освітою сталого розвитку. Тому вважаємо, що освітній компонент в структурі, що забезпечує сталий розвиток, заслуговує на своє окреме місце.

Відповідно, на наших очах постає нова освітня парадигма, нова філософія освіти, спрямована на розбудову суспільства сталого розвитку.

Аксіологічними орієнтирами нової освітньої парадигми є людина, її розумні потреби, знання, гуманістична мотивація; природа, довкілля, бережливе раціональне і якісне використання природних ресурсів, збалансована економіка, суспільство знань. Зміст нової освітньої парадигми

повинен вибудовуватися в контексті дихотомії: цінності – знання, при цьому знання мають нести в собі аксіологічне навантаження, виходячи із концепції сталого розвитку.

Обравши європейський вектор розвитку в гроні країн ЄС, Україна в надскладних умовах військової агресії з боку Росії прокладає собі шлях до ствердження цінностей зрілої західної демократії, мирного майбутнього зі сталим розвитком суспільства.

Наше завдання – підготувати нове покоління вчителів з євро інтеграційним світоглядом, демократичними переконаннями та глибокими академічними знаннями, а також всіляко сприяти створенню нового освітнього середовища, яке стало б осередком розвитку поміркованого ставлення до власних потреб, бережливого ставлення до довкілля, відповідних аксіологічних орієнтацій у підростаючого покоління.

ЛІТЕРАТУРА

1. Програма дій. Порядок денний на 21 століття та інші документи конференції в Ріо-де-Жанейро в популярному викладі. Женева, 1993. 70 с.
2. Зайцева Л. Складові концепції сталого розвитку. Ефективна економіка: електронне наукове фахове видання. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/11_2019/57.pdf

Ярослав СЛУТИЙ
(Самбір, Україна)

ФЕНОМЕН ЛІДЕРСТВА У ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІЙ НАУЦІ

Сучасне суспільство висуває високі вимоги до якості професійної підготовки здобувачів вищої освіти. Орієнтир робиться на формування особистості, що займається саморозвитком, конкурентоспроможної, готової до лідерства й успішного виконання своєї професійної діяльності [1; 2].